

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

Варенюк Ангеліна	ПРАВОВИЙ СТАТУС ТУРОПЕРАТОРА ЯК СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	135
Вільчинська Наталія	МЕНЕДЖМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВА АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМТВА У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ	137
Водяницька Олена	ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ТА МЕТОДИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	141
Дерев'янкін Сергій	ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРОЦЕСАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	144
Долженков Олександр	РЕПАРАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ	146
Ковінько Марина	ЕКОНОМІЧНА ЖУРНАЛІСТИКА У ВИМІРІ ГАЛУЗЕВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	148
Колісник Вероніка, Харитоновна Аліна	ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	152
Корбут Анастасія	ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ І ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	156
Кравчук Світлана	ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ ЯК ІМПЕРАТИВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ	159
Куріченкова Марія	ЦИФРОВІ НАВИЧКИ ЯК ДРАЙВЕР ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ІННОВАЦІЙ: ВИКЛИКИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІЗНЕС-ОСВІТИ	163
Кухтюк Юлія	ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ НЕЗАКОННИМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИМИ ЗАХОДАМИ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	165
Лук'яненко Емма, Кириченко Сергій	ЦИФРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ЯК РЕСУРС ДЕРЖАВНОГО РОЗВИТКУ	168
Маковій Віктор	ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФРАУДАТОРНОСТІ У ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	170
Манікало Володимир	МІНІМІЗАЦІЯ ФІСКАЛЬНИХ РИЗИКІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ.	174
Миронюк Віра	ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТУРОПЕРАТОРІВ ЯК МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СПОЖИВАЧІВ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	178
Осадчук Матвій	IGAMING-ІНДУСТРІЯ ЯК СЕГМЕНТ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	180
Петінова Оксана, Карастан Сергій	КОМПЛЕКСНА МОДЕЛЬ ЧИННИКІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ	184
Повар Павло	АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРНИХ БІРЖ	190
Полуяктова Ольга, Шабля Дарина	РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МАКРОЕКОНОМІЧНІЙ СТАБІЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ	194

9. Tran L. T., Wardle H., Colledge-Frisby S. et al. The prevalence of gambling and problematic gambling: a systematic review and meta-analysis. The Lancet Public Health. 2024. URL: [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(24\)00126-9](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(24)00126-9)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10-184-190>

Петінова О. Б.,

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософських і соціологічних студій
та соціокультурних практик

Карастан С. К.,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ОНП «Філософія»

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

м. Одеса, Україна

ORCID ID: 0000-0002-1871-1201

КОМПЛЕКСНА МОДЕЛЬ ЧИННИКІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність дослідження комплексної моделі чинників тіньової економіки зумовлена її зростаючим впливом на функціонування сучасних економічних систем, особливо в умовах глобальної нестабільності, трансформаційних процесів та інституційних криз. Тіньова економіка сьогодні перестає бути лише периферійним явищем і дедалі частіше виступає структурним елементом національних господарств, що впливає на ефективність державного управління, фіскальну стабільність, інвестиційний клімат і рівень соціальної довіри. У науковому дискурсі спостерігається поступовий перехід від розгляду окремих причин тінізації до усвідомлення її як багатомірного феномену, детермінованого сукупністю взаємопов'язаних чинників – економічних, соціальних, правових, політичних, етичних та культурних. Водночас зростає потреба у системному підході, який дозволяє не лише описати окремі детермінанти, а й виявити їхню взаємодію, кумулятивний ефект та механізми відтворення тіньових практик.

Особливої актуальності ця проблематика набуває в умовах інституційної турбулентності, коли слабкість державних інститутів, недосконалість правового регулювання та соціальна нерівність створюють сприятливе середовище для розширення неформального сектору. У таких умовах тіньова економіка виконує

не лише деструктивну, але й адаптивну функцію, виступаючи альтернативним механізмом економічної поведінки суб'єктів. Дослідження комплексної моделі чинників тіньової економіки є важливим як з теоретичної точки зору – для поглиблення розуміння природи цього явища, так і з практичної – для формування ефективної державної політики, спрямованої на мінімізацію тіньових практик та підвищення інституційної спроможності економіки.

Змінити базову природу людини, мабуть, неможливо, проте її поведінкові прояви значною мірою детермінуються соціальним середовищем, рівнем освіти, культурними нормами та характером інституційної взаємодії. Звідси впливає одна з істотних передумов для існування тіньових секторів у економіці: у господарському житті будь-якого розвиненого суспільства тіньовий компонент є неминучим і постійно репродукується в тій чи іншій формі.

Економічні детермінанти тіньової діяльності значною мірою зумовлені внутрішньою логікою функціонування ринкової системи та її інституційною структурою. У межах інституціонального підходу підкреслюється, що вибір економічних агентів на користь неформального сектору часто є раціонально вмотивованим і базується на порівнянні альтернативних витрат ведення діяльності в легальному та нелегальному сегментах економіки.

У цьому контексті ключове значення мають транзакційні витрати, які виникають на всіх етапах економічної взаємодії — від пошуку контрагентів і узгодження умов співпраці до укладання угод, їхнього виконання та контролю за дотриманням домовленостей. Важливо підкреслити, що ці витрати не пов'язані безпосередньо з виробництвом товарів чи послуг, а відображають витрати на організацію та забезпечення процесу обміну. У класичному трактуванні Р. Коуза транзакційні витрати розглядаються як витрати функціонування ринкового механізму, тобто як плата за координацію економічної діяльності поза межами внутрішньої організаційної структури фірми. До основних типів транзакційних витрат належать: пошук інформації (витрати на отримання знань про ціни, якість товарів, потенційних партнерів тощо); витрати на ведення переговорів (витрати часу й ресурсів на узгодження умов угоди); витрати на укладення контрактів (юридичне оформлення домовленостей, забезпечення їхньої формальної чинності); витрати на моніторинг та контроль (забезпечення виконання угоди, перевірка дотримання її умов); витрати на захист від опортуністичної поведінки (механізми стримування шахрайства, обману або невиконання зобов'язань) [2].

У соціально-філософському та інституційному дискурсі, транзакційні витрати відображають ступінь довіри, інституційну зрілість суспільства та ефективність механізмів взаємодії. Чим вища довіра, стабільніші правила та правова визначеність – тим нижчі будуть транзакційні витрати. У зворотному

випадку, вони зростають, а економіка «сповзає» у неформальні або тіньові форми. У цьому контексті використовується поняття «ціна підкорення закону», що означає сукупність витрат, пов'язаних із дотриманням формальних правил. За умов, коли легальна економічна діяльність стає надмірно обтяжливою, суб'єкти господарювання схильні до вибору неформального сектора як більш оптимального з точки зору витрат. У ширшій перспективі економічні причини тінізації можна розглядати як наслідок деформацій конкурентного середовища: тіньова економіка постає як форма недосконалої конкуренції, яка одночасно порушує як правові, так і етичні норми. Такий стан речей не лише дискредитує принципи справедливої конкуренції, а й сприяє формуванню викривлених моделей ринкової взаємодії, що підривають довіру до інститутів державного регулювання. Тому в міру інституційного «визрівання» ринку держава має спрямовувати зусилля не тільки на правове обмеження тіньової економіки, а й на трансформацію її структурних причин, зокрема – шляхом зниження транзакційних бар'єрів і створення більш ефективного механізму економічної інклюзії.

Можна зробити припущення, що економічні фактори (як окрема група чинників, котрі зумовлюють існування тіньової економіки) закладені в самій логіці ринкового господарства. Саме така гіпотеза витікає зі згадуваної вище концепції транзакційних витрат, розробленої в межах інституціонального підходу. Якщо ці витрати охоплюють усі ресурси, необхідні для ведення легального бізнесу, включаючи витрати на дотримання норм, ліцензування, звітність, податкові платежі, юридичну підтримку тощо, тоді у багатьох випадках ці витрати виявляються настільки високими, що ведення діяльності в межах правового поля стає економічно не вигідним або навіть неможливим.

Підприємці, зіставляючи витрати на офіційну діяльність з потенційними ризиками, що супроводжують тіньовий сектор, часто приймають рішення на користь останнього. У більш широкому контексті тіньова економіка виступає однією з форм адаптації до недосконалості ринкових механізмів, особливо в умовах перехідних економік. І все ж треба чітко усвідомлювати, що вона є проявом форм недобросовісної конкуренції, котрі зрештою деформують ринкове середовище, оскільки створюють нерівні умови для легальних та нелегальних суб'єктів господарювання. Порушуються не лише правові, але й морально-етичні засади підприємництва. В подальшому, О. Вільямсон детально проаналізував структуру транзакційних витрат. Центральним у його концепції є положення про те, що економічні агенти діють в умовах обмеженої раціональності та опортуністичної поведінки, що зумовлює необхідність інституційних механізмів зниження невизначеності та ризиків. Таким чином,

підхід О. Вільямсона дозволяє пояснити, чому значна частина економічної діяльності організовується не через ринок, а всередині фірм та інших ієрархічних структур, що є особливо важливим для аналізу тіньової економіки та неформальних інституцій, де рівень транзакційних витрат і недовіри до формальних правил суттєво впливає на поведінку економічних суб'єктів [7].

Соціальне неблагополуччя, відсутність доступу до стабільного заробітку, дискримінація, обмежений доступ до освіти та медичних послуг, недоступність належної юридичної підтримки – усе це створює соціальні передумови для виокремлення соціальних чинників. Люди починають шукати альтернативні способи виживання, зокрема в тіньовому секторі. Часто це призводить до криміналізації поведінки: молоді чоловіки вступають у злочинні угруповання, молоді жінки – у сферу секс-індустрії, а безробітні – у тіньовий бізнес або сферу неформальних послуг. Таким чином, соціальні диспропорції, маргіналізація та нерівність є прямими тригерами розширення тіньового сектору. Аналогічні результати простежуються й у дослідженнях Ф. Шнайдера та К. Вільямса, де акцент робиться на тому, що соціальна ізоляція та недостатні можливості доступу до офіційного ринку праці виступають одними з основних чинників зростання неформального та тіньового секторів економіки [4; 6].

До ще однієї суттєвої групи детермінант тіньової економіки належать правові чинники, що виникають внаслідок недосконалості законодавчого регулювання, надмірної адміністративної зарегульованості та неефективного механізму правозастосування. У таких умовах значна частина економічних суб'єктів змушена переходити до неформальних практик, оскільки здійснення діяльності в межах легального поля стає надто складним або економічно не вигідним. Додатковими проблемами є наявність застарілих і суперечливих нормативних актів, тривалі та ускладнені дозвільні процедури, що створюють сприятливий ґрунт для поширення корупційних практик і хабарництва. Особливо складним є контроль держави за приватними домовленостями або побутовими господарськими транзакціями, які відбуваються в рамках домашнього сектору. Значна частина економічної активності залишається поза контролем не лише через наміри уникнути законів, а й через технічну неможливість моніторингу. У цьому контексті тіньова економіка виступає як результат дисфункціональності державного регулювання та слабкості правових інститутів [5].

До не менш значущих передумов належить група етичних чинників, які ґрунтуються на системі моральних цінностей, що домінують у суспільстві. У багатьох випадках саме розмитість моральних орієнтирів, соціальна байдужість або схильність до релятивізації етичних норм у сфері підприємницької

діяльності призводять до того, що тіньові практики поступово сприймаються як звичні, соціально прийнятні або навіть такі, що не виходять за межі «нормальності». Особливо це актуально в умовах, коли між законодавчими нормами та моральними переконаннями існує розрив: держава вимагає одного, тоді як суспільство внутрішньо визнає інше. У цьому контексті важливо враховувати, що етичні чинники тісно пов'язані не лише з індивідуальними моральними переконаннями, а й із механізмами соціального регулювання поведінки. Вагомими є описові соціальні норми, що відображають уявлення про те, як насправді поведуться інші члени суспільства. У ситуації, коли тіньова економічна практика стає широко поширеною та соціально «видимою», вона поступово нормалізується, що послаблює дію моральних обмежень і сприяє її сприйняттю як допустимої поведінки. Таким чином, моральна пластичність у сфері економічних рішень може бути частково зумовлена не лише ціннісними орієнтаціями, а й дією соціально сконструйованих уявлень про нормальність поведінки [1].

Закони, звісно, відображають панівні моральні цінності, але водночас вони часто формуються з урахуванням інтересів вузького політичного чи економічного кола, що не завжди відповідає колективним уявленням про справедливість. У такому випадку виникає внутрішній конфлікт між формальною законністю та «моральною легітимністю» дій. Як наслідок, знижується рівень загальної правосвідомості, а тіньова економіка укорінюється як «нормальна» практика. Отже, формування етичного підприємницького середовища є не менш важливим, ніж удосконалення правової системи.

Ще однією фундаментальною групою причин, що зумовлює розгортання тіньової економіки, хочемо виділити *політичні чинники*. Однією з принципових тем у цьому контексті постає розмежування між «сильною» та «силовою» державою. Сильна держава – це така, в якій стабільно функціонує вертикаль влади, що включає органи центрального управління, регіональну адміністрацію та місцеве самоврядування. У такій державі соціальні інститути діють злагоджено, а сам уряд спирається на довіру і підтримку більшості громадян. На противагу цьому, силова держава намагається компенсувати дефіцит легітимності репресивними інструментами: зростанням ролі правоохоронних структур, адміністративним тиском, жорсткими регуляторними вимогами, репресивною дозвільною системою, позбавленням судової системи реальної незалежності, тощо.

Світовий історичний досвід свідчить: щойно владна вертикаль втрачає стабільність або стає фрагментованою, легальна економічна система починає давати збої, що автоматично створює сприятливі умови для тіньових практик.

Коли громадяни не вірять у здатність держави захищати інтереси, справедливо розподіляти ресурси та забезпечувати правову рівність, вони дедалі частіше шукають альтернативні, неформальні шляхи задоволення власних потреб, включаючи участь у тіньовій економіці. Політична слабкість провокує зростання впливу корупційних мереж, а також активізацію кланово-олігархічних структур, які часто самі формують правила гри, використовуючи державні механізми в особистих інтересах. Як наслідок, спостерігається поглиблення відчуження громадян від держави, зниження рівня політичної культури та довіри до інститутів влади, що ще більше укріплює позиції тіньового сектора. У продовження розгляду політичних чинників важливо звернути увагу на те, як інституційна слабкість держави безпосередньо корелює з масштабами неформальної економічної активності. У цьому контексті покажемо дослідження С. Джонсона, Д. Кауфманна та А. Шлейфера, присвячене функціонуванню неофіційної (тіньової) економіки в перехідних суспільствах [3].

Висновок. Тіньова економіка має системний характер відтворення: вона виникає не лише як результат раціонального вибору індивіда в умовах високих транзакційних витрат, а й як наслідок інституційної недосконалості, соціальної нерівності, правових дисфункцій та політичної нестабільності. Водночас значну роль відіграють неформальні норми та соціальні практики, які сприяють нормалізації тіньової поведінки та її поступовій інтеграції в повсякденну економічну взаємодію. Подолання або мінімізація масштабів тіньової економіки не може обмежуватися лише репресивними або суто правовими заходами. Воно потребує комплексного підходу, спрямованого на зниження транзакційних бар'єрів, підвищення ефективності інституційного середовища, зміцнення соціальної справедливості та формування стійких етичних норм економічної поведінки. Лише за умов системної гармонізації економічних, соціальних і політичних інститутів можливе поступове звуження простору тіньових практик і зміцнення легальної економіки як домінуючої форми господарювання.

Література:

1. Cialdini R. B. Descriptive Social Norms as Underappreciated Sources of Social Control. *Psychometrika*. 2007 № 72(2):263-268. doi:10.1007/s11336-006-1560-6
2. Coase R. H. The Nature of the Firm. *Economica*. 1937. Vol. 4, No. 16. P. 386–405. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0335.1937.tb00002.x>
3. Johnson S., Kaufmann D., Shleifer, A. (1997). The Unofficial Economy in Transition. *Brookings Papers on Economic Activity*, 1997. № 28(2), 159–240.
4. Schneider F. The Shadow Economy and Shadow Economy Labor Force: What Do We (Not) Know? *IZA Discussion Paper*, 2011. No. 5769.

- URL: <https://www.iza.org/publications/dp/5769/the-shadow-economy-and-shadow-economy-labor-force-what-do-we-not-know>
- Schneider F., Buehn A. Shadow economy: estimation methods, problems, results and open questions. *Open Economics*. 2018. Vol. 1, № 1. P. 1–29. DOI: <https://doi.org/10.1515/openec-2017-0001>.
 - Williams C. C., Nadin S. *Work beyond employment: representations of informal economic activities* // *Work, Employment and Society*. 2012. Vol. 26, Issue 2. P. 335–351. DOI: <https://doi.org/10.1177/0950017012437006>
 - Williamson O. E. *The Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, Relational Contracting*. New York; London : The Free Press, 1985. 450 p.

ПОВАР П. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри економічного права та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРНИХ БІРЖ

Закон України від 19.06.2020 року №738-20 [1] затвердив у новій редакції Закони України «Про товарні біржі» [2] (далі – Закон про ТБ) та «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [3] (далі – Закон про РК та ОТР), а також вніс зміни до Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» [4] (далі – Закон про ДРПК та ОТР). Оновлені закони кардинально змінили правове становище товарних бірж і регулювання відносин на організованому товарному ринку. Однією з вагомих новацій стало встановлення режиму ліцензування професійних видів діяльності на організованому товарному ринку. Важливим кроком подальшого вдосконалення державного регулювання та нагляду за ринками капіталу та організованими товарними ринками стало прийняття Закону України від 22.02.2024 р. №3585-20 [5].

За законом ліцензування є умовою набуття юридичною особою статусу товарної біржі і, отже, однією з умов легітимації її правосуб'єктності. Це необхідна, але не достатня умова. Передумовою отримання ліцензії є створення юридичної особи, яка має намір отримати ліцензію на провадження професійної

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції